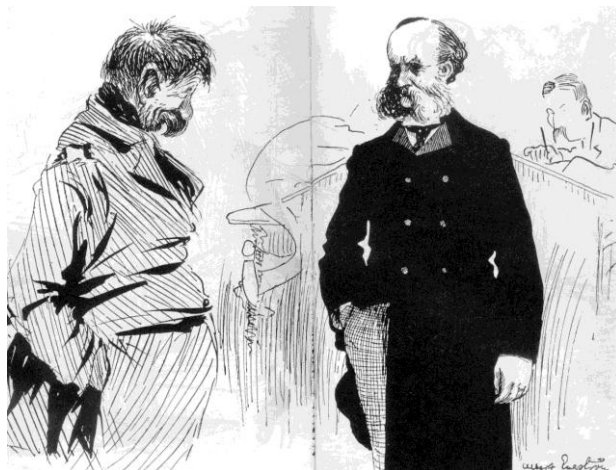

1749 En sakristirett

Denne gangen skal vi møte Johan Hansen Håve, født i 1684. Han var sønn av Hans Gudmundsen Håve og voks opp på gården Håve. Gården hadde måtte tåle mange omveltninger grunnet naturens lunefulle krefter. Trolig forsvant store deler under jordraset i 1676. Senere gjorde også elva svære innrykk. Far til Johan måtte derfor i 1702 søke stiftsbefalingsmannen om fritak fra å gi løytnant Hans Rouch innløsning. Han begrunner det med store utgifter til flytting av husene, samt innkjøp av ved siden han ikke lengre hadde skog til gården.

Johan Håve bygslet halve gården i juli 1713, men mister den så igjen allerede samme år da han sammen med sin far blir stevnet av landdrott Peter Høyer ”for at de lever i daglig trette og slagsmål”. Det gikk nok tøft for seg på Håve den gangen, og forholdet til naboene og sambygdingene synes å ha vært noe anstrengt. I 1714 blir på nytt Johan stevnet. Denne gangen av naboen på Moen fordi Johan hadde skutt grisen hans da den hadde forvillet seg inn i åkeren på Håve.

Johan Håve skulle heller ikke gå fri fra den beryktede presten Jens Nilssøn Parelius. Den 26.februar i 1749 ble det avholdt såkalt ”sakristirett” på Berrig, hos medhjelper Peder Berrig. Her måtte Johan svare for seg ovenfor Parelius og residerende kapellan Peter Wessel Brown, hvis relasjon de imellom var svigerfar og svigersønn. Nepotismen var svært utbredt før i tiden også. Johan Håve møtte sammen med sin stesønn John Halvorsen Hjelsvold og hans kone, Sigrid - ”til formaning for deres uenighet”. Johan ”besværet sig over forstyrrelser om nettene med banking på vinduer og slag i vegger”.

Han hadde fridd til Mali Brodsdatter Holmstrøen – som senere ble gift med Eilif Bjerke – og fått ja på det vilkår at hun fikk ha det jordstykket Johan hadde festet av gården - når han var død. Det ble protokollført en del utsagn fra vitner, blant annet Johans egne døtre fra et tidligere ekteskap. Uansett hva ”dommen” ble, ser en med all tydelighet hvordan øvrighetspersoner på sin side blandet seg inn i folks ”privatliv” – for ikke å si ”kjærlighetsliv”. På den annen side vitner diverse utsagn tilknyttet datidens frierier, at ekteskapspakten nok var vel så ofte etablert på materielle og familiære vilkår som på kjærlighet. Livsforsikringen var den gangen ikke overlatt til forsikringsselskaper og dets små skrifttyper. Sammenligner en datidens giftermål, presteskapets kristne inngripelse og klassenes ”innavl” - med nåtidens såkalte kulturforskjeller vedrørende tvangsgiftermål og tradisjoner – bør det kanskje gi visse samfunnsrefsere og forståelse på grunn til ettertanke.

Oppover årene har nemlig samfunnet vært preget av meget strenge ritualer, hvor kirken har stått sentralt og kvinnens samtykke ikke alltid har vært avgjørende. Sett i relasjon til andre ”kulturer” som i dag blir fordømt – har vi selv for ikke så lang tid tilbake vært i noenlunde samme dilemma. Ved innføringen av reformasjonen ble det bestemt at forlovelsen skulle være en handling overvært av presten og fem vitner. Deretter skulle det lyses tre ganger, og endelig skulle de forlovede bli viet foran kirkedøren – ikke inne i kirka. Det kom senere. Ordningen med såkalt ”prestelig trolovelse” hvor presten setter en sølvring på ”festemøen”, samt mottar i retur et hosebånd som hun har laget selv, - ble opphevet i 1799.